

BEBEK ÖLÜMLERİNİN DOĞUM SIRASI, DOĞUM ARALIĞI, YAŞAYAN ÇOCUK VE EV HALKI SAYISI İLE İLİŞKİSİ

Berrin Acar*

Dicle Akay**

Hikmet Pekcan***

1970, 1971 ve 1972 yıllarında oluşan bebek ölümlerini doğum sırası, doğum aralığı, anne yaşı, yaşayan çocuk sayısı ve ev halkı sayısının etkilemediği saptanmıştır.

GİRİŞ

Bir ülkenin sağlık düzeninin ölçülmesinde bazı göstergeler göze önüne alınır (1). Bunlar kaba ölüm hızı, bebek ölüm hızı, ana ölüm hızı, ölenlerin yaşı beş'in altında olanların bütün ölümlerine oranı (orantılı ölüm hızı) ve bulaşıcı hastalıklardan ölüm hızı gibi bir çok ölüm hızlarıdır. Bebek ve çocuk ölümlerini etkileyen çeşitli nedenler vardır. Ailelerin eğitimi, sosyo ekonomik düzeyleri, ailelerin sağlığa gösterdikleri ilgi ve önem, sağlık olanaklarının değerlendirilememesi, sık sık ve çok sayıda çocuk doğurma ve istenmiyen çocuklara karşı ilgisizlik neden gösterilebilir.

Bebek ölümlerini artıran bütün bu nedenlerle birlikte ailede doğum sayısının artması ve doğumlar arasındaki sürelerin azalması bebek ölümlerine neden sayılabilir. Bebek ölümleri doğumlar arasındaki

* Dr. Berrin Acar: K.Ü.G.N.T.F. Kadın Sağlığı Hastalıkları ve Doğum Bilim Dalı Uzmanı.

** Dr. Dicle Akay: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.

*** Dr. Hikmet Pekcan: K.Ü.G.N.T.F. Toplum Hekimliği Bilim Dalı Öğretim Görevlisi.

zaman 2-3 yıl olduğunda en düşük düzeye inmektedir (2,3). Bu nedenle doğumların arasını istenilen düzeye getirmek için aile planlaması gerekmektedir (4).

Araştırma Yöntemi

Araştırma Kazan Sağlık Ocağı Bölgesinde 1970, 1971 ve 1972 yıllarına ait bebek ölümü olan ailelerin tamamında uygulanmıştır. Kontrol olarak aynı bölgede aynı yıllarda bebekleri doğanlar ve ölümleri olmayanlar alınmıştır. Kontrol grubu seçiminde Sağlık merkezine uzaklık, 0-6 yaş gurubu çocuk sayısı ve anne ve baba eğitimi eşlemesi yapılmıştır. Araştırma soru kâğıdı uygulanarak yapılmıştır.

BULGULAR

TABLO 1 : 1970, 1971 ve 1972 Yılında Canlı Doğum, Bebek Ölüm Sayılarının ve Bebek Ölüm Hızlarının Doğum Sırasına Dağılımı.

Doğum Sırası	Y I L L A R								
	1970			1971			1972		
	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı
1	67	8	119	70	6	85	66	3	45
2	59	3	51	37	7	189	60	9	150
3	48	9	188	48	5	104	40	6	150
4	53	9	170	57	6	105	35	6	171
5	29	5	207	26	3	115	27	3	111
5	29	5	207	26	3	115	27	3	111
6ve üz.	32	3	94	33	3	91	30	2	67
TOPLAM	288	37	128	271	30	111	258	29	112

P > 0.05

TABLO 2 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Ölen ve Kontrol Gurubu Bebeklerin Doğum Sırasına Dağılımı.

Yıl ve Bebek	D O Ğ U M S I R A S I					6 ve üzeri Toplam	
	1	2	3	4	5		
1970							
Ölen	8	3	9	9	5	3	37
Kontrol	5	8	6	8	5	5	37
TOPLAM	13	11	15	17	10	8	74
1971							
Ölen	6	7	5	6	3	3	30
Kontrol	4	2	11	7	2	4	30
TOPLAM	10	9	16	13	5	7	60
1972							
Ölen	3	9	6	6	3	2	29
Kontrol	6	9	4	6	1	3	29
TOPLAM	9	18	10	12	4	5	58

P > 0.05

TABLO 3 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Canlı Doğum, Bebek Ölüm Sayılarının ve Bebek Ölüm Hızlarının Doğum Aralığına Dağılımı.

Doğum Aralığı (ay)	1970			1971			1972		
	Canlı Doğum sayısı	Bebek Ölüm sayısı	Bebek Ölüm hızı %	Canlı Doğum sayısı	Bebek Ölüm sayısı	Bebek Ölüm hızı %	Canlı Doğum sayısı	Bebek Ölüm sayısı	Bebek Ölüm hızı %
İlk Doğum	64	7	109	65	6	92	66	4	61
12 - 17	36	4	111	33	5	152	36	6	167
18 - 23	39	6	164	33	2	61	29	6	200
24 - 29	35	3	85	30	3	100	23	3	113
30 - 35	21	6	286	20	2	100	30	2	67
36 - 41	37	6	162	23	4	174	20	2	100
42 ve üzeri	56	5	91	67	8	119	54	6	111
TOPLAM	288	37	128	271	30	111	258	29	112

P > 0.05

TABLO 4 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Ölen ve Kontrol Gurubu Bebeklerin Doğum Aralığına Dağılımı.

Yıl ve Bebek	İlk doğum	D O Ğ U M A R A L I Ğ I						42 ve üz.	Toplam
		1-17	18-23	24-29	30-35	36-41			
1970									
Ölen	7	4	6	3	6	6	5	37	
Kontrol	7	6	7	3	4	5	5	37	
TOPLAM	14	10	13	6	10	11	10	74	
1971									
Kontrol	6	4	3	2	3	4	8	30	
TOPLAM	12	9	5	5	5	8	16	60	
1972									
Ölen	4	6	6	3	2	2	6	29	
Kontrol	6	5	1	3	4	2	8	29	
TOPLAM	10	11	7	6	6	4	14	58	

P > 0.05

TABLO 5 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Canlı Doğum, Bebek Ölüm Hızlarının Yaşayan Çocuk Sayısına Dağılımı.

Yaşayan Çocuk sayısı	1970			1971			1972		
	Canlı doğum sayısı	Bebek ölüm sayısı	Bebek ölüm hızı % 0	Canlı doğum sayısı	Bebek ölüm sayısı	Bebek ölüm hızı % 0	Canlı doğum sayısı	Bebek ölüm sayısı	Bebek ölüm hızı % 0
1	72	7	97	71	8	113	73	11	151
2	66	13	197	45	5	80	97	9	134
3	51	7	137	49	8	143	40	5	125
4	45	6	133	57	7	123	33	3	121
5	24	2	83	23	1	43	25	0	0
6	26	1	38	23	1	45	16	1	56
7 ve üzeri	4	1	250	3	0	0	4	0	250
TOPLAM	288	37	128	271	30	111	258	29	112

P > 0.05

TABLO 6 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Ölen ve Kontrol Gurubu Bebeklerin Yaşayan Çocuk Sayılarına Dağılımı.

Yıl ve Bebek	YAŞAYAN ÇOCUK SAYISI							Toplam
	1	2	3	4	5	6	7 ve üzeri	
Ölen 1970	5	8	4	7	7	3	3	37
Kontrol	7	2	11	8	6	1	2	37
TOPLAM	12	10	15	15	13	4	5	74
Ölen 1971	4	5	10	6	2	1	2	30
Kontrol	7	6	4	5	5	1	2	30
TOPLAM	11	11	14	11	7	2	4	60
Ölen 1972	5	8	3	8	1	3	1	29
Kontrol	3	8	6	6	4	1	1	29
TOPLAM	8	16	9	14	5	4	2	58

P > 0.05

TABLO 7 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Canlı Doğum, Bebek Ölüm Sayılarının ve Bebek Ölüm Hızlarının Anne Yaşına Dağılımı.

Anne (Yıl) Yaşı	1970			1971			1972		
	Canlı Sayısı Doğum	Bebek Sayısı Ölüm	Bebek Hızı Ölüm	Canlı Sayısı Doğum	Bebek Sayısı Ölüm	Bebek Hızı Ölüm	Canlı Sayısı Doğum	Bebek Sayısı Ölüm	Bebek Hızı Ölüm
15-19	35	3	86	34	2	59	33	5	152
20-24	93	13	151	92	13	141	86	10	116
25-29	75	10	133	60	5	83	67	8	119
30-34	50	7	140	51	5	98	37	1	27
35-39	23	3	130	21	3	143	23	4	194
40 ve üzeri	12	1	77	13	2	154	12	1	90
TOPLAM	288	37	128	271	30	111	258	29	112

P > 0.05

TABLO 8 : 1970, 1971 ve 1972 Yıllarında Canlı Doğum, Bebek Ölüm Sayılarının ve Bebek Ölüm Hızlarının ev Halkı Sayısına Dağılımı.

Ev Halkı Sayısı (Kişi)	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı % 0	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı % 0	Canlı Doğum Sayısı	Bebek Ölüm Sayısı	Bebek Ölüm Hızı % 0
6-8	122	16	131	126	17	134	95	8	85
9-12	88	16	182	75	7	93	70	7	100
13 ve üzeri	17	1	118	16	3	186	23	5	174
TOPLAM	288	37	128	271	30	111	258	29	112

P > 0.05

TARTIŞMA VE SONUÇ

Morley (3) gelişmekte olan ÷lkelerde çocuk sağlığında öncelik taşıyan sorunlar adlı kitabında doğum aralığının, doğum sırasının ve ailedeki kişi sayısının bebek ölümlerine etkili olduğunu belirtmiştir.

Dünya Sağlık örgütünün yayınlarında doğumlar arasında 2-3 yıl gibi bir zaman aralığının olmasının bebek ölümlerini en azaya indirdiği belirtilmektedir (1, 2, 4).

Bu araştırmada bebek ölümlerini 1970, 1971 ve 1972 yıllarında doğum sırasına, doğum aralığına, yaşıyan çocuk sayısına ve evhalkı sayısına göre kıyaslandığında aralarındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($P>0.05$). Aynı kıyaslama kontrol gurubuyla yapıldığında fark yine istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($P>0.05$).

Sonuç olarak diyebilirizki Kazan Sağlık Ocağı bölgesinde kontrol gruba kıyasla doğum sırasının, doğum aralığının, yaşıyan çocuk ve evhalkı sayısının bebek ölümleri üzerine etkisi yoktur. Bu sonuca neden olarak araştırma gurubu sayısının azlığı, birleşik aile sistemi ve bebek ölümlerini etkiliyebilecek tanımlıyamadığımız eğitim ve sosyo ekonomik etmenler gösterilebilir.

Özet : 1970, 1971 ve 1972 yıllarında Kazan Sağlık Ocağı bölgesinde saptanan bebek ölümlerini doğum sırası, doğumlar arası zaman, anne yaşi, ailede yaşıyan çocuk sayısı ve evhalkı sayısı etkilememektedir. Diğer sosyo kültürel ve ekonomik nedenler bu etkiyi maskeleymektedir.

Summary : The infant mortality rates in the years 1970, 1971 and 1972 at Kazan Health Center was not effected by the numbers of birth, the birth intervals, the mother's ages, the living children in the family and numbers of person in the family. It was thought that the other socio-cultural and economic factors were effecting the apperence of the correlations negatively.

KAYNAKLAR

1. WHO. New Trends and Approaches in Delivery of Maternal and Child Care in Health Services. Wld. Hlth. Org. Techn. Rep. Ser. 600, 1976.
2. WHO. Public Health and Human Development. Wld. Hlth. Org. Techn. Rep. Ser. 485, 1972.
3. Morley, D.C.: Pediatric Priorities in the Developing World. London, Butterworths, 1973.
4. WHO. Conference on the Role of MCH services in Family Planning Summary Report. Wld. Hlth. Org. EURO 9602, 1972.